
Gaza, graffiti og geriatrisk svangerskap

INTERVJU

CHARLOTTE LUNDE

charlottelunde@me.com

De færreste med flyskrekk reiser frivillig i krigen, men anestesilege Hanne Lossius er ikke som flyengstelige flest.

– De fleste av oss leger har ofte levd beskyttede liv og vet veldig lite om hva som skjer i verdenen rundt oss, mener Hanne Lossius. Foto: Magne Sandnes

Hun stivner da de får beskjed om at flyet er på vei mot bakken. De må nødløse. Lossius ber sidemann og kollega Mads Gilbert holde henne i hånden og synge henne en siste sang. Barn, familie, alt ugjort i livet raser gjennom hodet.

Det går en rød tråd gjennom Hanne Lossius' karriere. Den handler ikke om minste motstands vei. Tvert imot. Hun var sikker på at flyet skulle styrte på turen til Gaza den gangen for ni år siden. Mads Gilbert derimot lo. Tok fram mobilen og sa:

«La oss ta en siste selfie!»

– «Neiiii», ropte jeg, forteller Hanne.

Flere år senere godt plassert på kjøkkenet hjemme i Bergen kan hun le. Til tross for arbeidserfaring fra krigsområder både som kliniker og forsker husker hun enda hvilken skrekk nødlanding utløste.

– Det var sol, blå himmel og ingen turbulens, forteller anestesilegen, som var sikker på at flyet måtte være alvorlig skadet siden de måtte nødlande så brått.

– Jeg tenkte at nå dør vi faktisk. Men det var åpenbart at jeg opplevde det som ganske mye mer dramatisk enn det Mads gjorde. Jeg var virkelig dødsredd. Jeg hadde de verste katastrofetanker, husker hun.

Og hvis noen lurte: dødsangstselfien henger ikke som et artig berg-og-dal-bane-grimase-minne på kjøleskapet hjemme hos Lossius. Den ble aldri tatt.

Hanne Lossius

Født 1980 i Bergen

Fire barn

Bachelor i journalistikk, Queensland University of Technology, 2004

Styremedlem i Helsesenter for papirløse i Bergen 2013–15

Cand.med., Universitetet i Bergen, 2015

Medisinsk turnustjeneste, Haraldsplass Diakonale Sykehus, 2015–16

Ph.d.-student, Universitetet i Tromsø, 2017–19

Distriktslege i Berlevåg, Finnmark 2017–d.d.

LIS-lege i anesthesi Helse Bergen 2018–d.d.

Geriatrisk svangerskap og kinesisk kaffe

I leiligheten hjemme i Bergen møter hun oss nå i barselpermisjon med en tre uker gammel baby på armen.

– Det er litt shabby servering her, unnskylder hun mens hun tar frem kopper.

– Kinesisk kaffe er det eneste jeg kan varte opp med i dag, oppgir Lossius idet vi er vel innenfor dørstokken i leiligheten hun deler med fire barn, tre av dem på deltid. Den eldste er 20 år og jobber på kinesisk restaurant. Derfor den kinesiske kaffen. Den yngste er tre uker. Farmor bysser barn mens Hanne lager kaffe og klager litt over ammetåke.

– Nå har jeg fått prøvd både tenåringssvangerskap og geriatrisk svangerskap, opplyser hun og ler. Hun var *nesten* tenåring, presiserer hun, så vidt fylt 20 år da hun fikk sitt første barn. Sitt siste har hun altså fått et par år over 40 og karakteriserer det som et «geriatrisk svangerskap».

– Hva er best?

– Jeg tror nok jeg er en bedre mamma nå, sier Lossius. Hun flirer.

– Jeg har fått fire barn med tre menn, så jeg har definitivt bidratt til *the gene pool*, konstaterer hun med et smil.

Foto: Magne Sandnes

Drept på Gaza

Et stort maleri av en gutt som kaster stein på en tanks, henger sentralt plassert på kjøkkenet hennes. Hanne forteller historien om den palestinske gutten og pressebildet maleriet er en kopi av.

– Faris Odeh er en kjent figur på Gaza. Han var bare tolv år og ble skutt av det israelske forsvaret rett etter at bildet ble tatt, forteller hun.

Flyskrekk har aldri stått i veien for denne firebarnsmorens energi og engasjement. Et engasjement som har ført henne både til Gaza som forsker og til Berlevåg som kommunelege. Det å fly har tidvis gjort anestesilegen engstelig, men å oppsøke krigsutsatte Gaza har aldri skapt samme frykt.

– Jeg har alltid følt meg veldig trygg når jeg har vært i Gaza, oppgir hun.

Da hun under medisinstudiet skulle velge en fordypningsoppgave, visste hun med én gang at hun ville gjøre et arbeid på Gaza. Hun tok derfor likegodt kontakt med Erik Fosse og Mads Gilbert fordi hun hadde en idé til et prosjekt.

«Jeg hadde mer lyst til å gjøre noe med mening enn å sitte på en lab og gjøre slavearbeid for en eller annen professor som bare skulle samle inn noen tørre data»

– Jeg hadde lest masse om arbeidet de hadde gjort, og jeg tenkte at dersom jeg skulle forske, hadde jeg mer lyst til å gjøre noe med mening enn å sitte på en lab og gjøre slavearbeid for en eller annen professor som bare skulle samle inn noen tørre data.

Og et prosjekt med mening ble det, etter hvert også en doktorgrad – og flere artikler i The Lancet.

Graffitisponset ph.d.

– Jeg hadde lyst til å se på amputasjonsskader etter traumer fra en spesiell type våpen. Veileder Mads Gilberts hypotese var at disse bombene ga høyrisiko for rabdomyosarkom. Det er jo en veldig sjelden tilstand, forklarer Lossius og utdyper:

– Alle våre pasienter ble inkludert fra et proteseverksted, og i denne populasjonen var det mange som døde før de ble inkludert. Et par døde underveis og flere har dødd etter at studien var over, men vi vet ikke om pasientene døde av rabdomyosarkom, summerer hun.

Obduksjon var aldri et tema. For et helsevesen i knestående opplevde Lossius at det knapt var forsvarlig å ta MR/CT-undersøkelser.

– I vår fjerde artikkel presenterer vi resultatene av MR/CT, og her var det flere pasienter med abnormale funn. Det føltes vanskelig å forsvare bruken av den type bildediagnostikk når det hele tiden var så mange akutt syke som trengte maskinene mer, men vi fikk likevel inkludert 110 pasienter, oppgir anestesilegen.

Midlene til de radiologiske undersøkelsene kom fra en kilde en sjelden forbinder med medisinsk forskning.

– Har du hørt om graffitikunstneren AFK? spør Lossius.

Natt til andre påskedag i 2018 dukket det opp et bilde av Sylvi Listhaug på korset, sprayet opp på et gatehjørne i Bergen. Bildet vakte stor medieoppmerksomhet og brakte etter hvert inn over en million kroner. AFK, artisten bak, fant altså Lossius' doktorgradsprosjekt så viktig at han valgte å bidra økonomisk. Resten finansierte hun selv gjennom en kommunelegestilling i Berlevåg.

– Det sier noe om din kapasitet at du klarte å gjennomføre det ph.d.-prosjektet uten noe forskningsstøtte?

– Jeg var sta. Hvis jeg setter meg et mål, så går jeg for det, slår hun fast.

Foto: Magne Sandnes

Oppdratt av Mads Gilbert

I forordet til Hanne Lossius' ph.d.-avhandling står det at Mads Gilbert forandret livet hennes.

- Han har vært som en pappa for meg, sier hun, før hun modifierer:
- Eller nei, han ville nok foretrukket at jeg sa som en bror eller onkel, men Mads har gitt meg min andre oppdragelse. Han har lært meg mye om rett og galt som jeg ikke hadde lært hjemme. Jeg var bortskjemt, sier hun.
- Hva mener du med at han ga deg din andre oppdragelse?
- Jeg husker første gang vi var i Palestina sammen. Det kom en fin FN-bil for å hente oss, og min første reaksjon var å hoppe rett inn i den. Men Mads sa nei og presiserte at hvis du skal forstå Palestina og jobbe her, må du forstå hvordan det er å leve her. Det innebærer å ta bussen, gå de samme veiene og stå i kø ved de samme sjekkpunktene som palestinerne selv. Han forklarte meg det på en tydelig, men fin måte. Det er et sterkt minne.

«Mads presiserte at hvis du skal forstå Palestina og jobbe her, må du forstå hvordan det er å leve her»

De fleste som jobber for de store internasjonale hjelpeorganisasjonene lever i en parallellvirkelighet. De har tilgang på alt de trenger og får ikke anledning til å bli kjent med lokalbefolkningen. FN-ansatte i Gaza kjører pansret SUV i et område der det er mangel på diesel – vel vitende om at det lille av diesel som finnes, egentlig burde vært brukt til å drifte aggregatene på sykehuset.

Foto: Magne Sandnes

Vaskehjelp i Davos

– Du sier du var bortskjemt?

– Ja, jeg var egentlig ganske bortskjemt, forteller Lossius ærlig. Bortskjemt er likevel ikke det første ordet man tenker på når hun forteller oss at hun som 19-åring reiste til en landsby utenfor Davos for å jobbe 60 timers uke som vaskehjelp.

– Jeg var forelsket i en dust som jobbet i resepsjonen på hotellet, ler hun.

– Planen min var jo egentlig å reise ned dit for å lære meg tysk og stå på snowboard. Da jeg kom dit, endte jeg med å lære meg spansk og jobbe som vaskehjelp i ett år. Det som traff meg mens jeg var der, var at de andre som jobbet der, mange av dem jenter på min egen alder, var der fordi de måtte forsørge familiene sine. Jeg var der fordi jeg hadde forelsket meg, men kunne reise igjen når jeg ville. Det gjorde mye med meg. Jeg husker jeg ringte oppbrakt til pappa og sa: 'Vet du egentlig hvordan fremmedarbeidere har det i Sveits?' Og han svarte 'ja, det vet jeg faktisk, og jeg er glad for at du også vet det'.

– Hva var det viktigste du lærte hjemmefra?

– Mamma lærte meg at man aldri skal sparke nedover. Skal man sparke, skal man ta dem som er over. Pappa er antimaterialist. Han lærte meg at penger ikke er så viktig. Det har kommet godt med, selv om det er lett å si her jeg sitter i en fin leilighet i Bergen.

«Mamma lærte meg at man aldri skal sparke nedover. Skal man sparke, skal man ta dem som er over. Pappa lærte meg at penger ikke er så viktig»

– Så hvordan fant du ut at du ville bli lege?

– Jeg hadde egentlig lyst til det hele tiden, men så hadde jeg dårlige mattekarakterer. Derfor ble jeg først journalist og begynte å jobbe i Bergens Tidende, forteller hun.

Vinteren 2008 skjedde det derimot noe som gjorde at jobben som reporter kjentes lite meningsfull. I slutten av desember innledet Israel en rekke luftangrep mot Gaza.

– Journalister slapp ikke inn. Det var leger som rapporterte ut, og den mest leste saken jeg hadde på trykk het «Pizza-pinsen», sier Lossius og ser oppgitt ut. Hun husker også at hun ble sendt ut for å skrive om «ordførermåken», en måke som hadde spist seg gjennom en brødiskive og hadde restene av skorpen som et smykke rundt halsen.

– Det var en ørkenvandring mellom de interessante sakene. Da tenkte jeg at jeg måtte finne meg noe annet å gjøre, husker Lossius.

«Boikott mamma»

– Har engasjementet ditt hatt en pris?

– Ja, for barna mine har det nok det. Jeg har sett litt for mange skoleavslutninger på brokete internettlinjer. Jeg har et nært forhold til dem, samtidig som jeg gjerne skulle ha vært litt mer til stede opp igjennom, reflekterer hun.

Hun har kanskje gått glipp av noen juleavslutninger, men det har ikke hindret barna i å arve en viss politisk innstilling. Hun husker en juletilstelning hun var til stede sammen med datteren. Det ble sunget en julesang av en solist som avsluttet med høystemt vibrato i den avsluttende strofen: «King av Israaaeel».

– Da spratt Sofia, tre år, opp på stolen sin med knyttet neve og ropte: «Boikott Israel og fri Palestina!». Det var morsomt, men det ble en del blikk, husker Lossius og ler.

Det er ikke bare Israel Lossius' barn har lært seg å protestere mot. De har også kjempet for egne rettigheter ved å boikotte mammaen sin.

– De fikk ikke se så mye på tv da de var små, så på et tidspunkt hadde de fått nok. De var da ti, åtte og syv år, forsvant ut i garasjen og spikret sammen plakater der de hadde skrevet 'Boikott mamma! La barna se på tv!'. De gikk rundt huset med ropert, som de også hadde funnet i garasjen og ropte 'Boikott mamma! Boikott mamma!', forteller Lossius lattermildt.

– Vi gikk jo mye i demonstrasjonstog. Det er kjekt å gå i tog, ler hun.

– Liker du å være i opposisjon?

Hun blir stille en liten stund.

– Jeg synes det er veldig mye som er veldig urettferdig og som jeg har lyst til å si ifra om. Og så synes jeg at folk holder kjeft veldig ofte der man burde sagt ifra, mener hun.

– *Alt* vi gjør er jo egentlig politisk. Satt på spissen er jo nesten hvert eneste valg vi tar på jobb politisk, slår hun fast. Hun fortsetter:

– De fleste av oss leger har ofte levd beskyttede liv og vet veldig lite om hva som skjer i verdenen rundt oss. Vi burde kommet oss mer ut og drukket mer te, snakket mer med folk, vært mer åpne.

Som kommunelege i Berlevåg ble hun opptatt av de store forskjellene i tjenestetilbudet. Hun tenker at det også er noen likheter mellom Finnmark og Gaza.

– Noen steder i Finnmark er helsetilbudet helt elendig, og folk må ta til takke med et tilbud ingen i sør ville ha funnet seg i. Det er en enorm urettferdighet i forhold til ressursfordeling, konstaterer hun.

– Har du noen gang hatt politiske ambisjoner?

– Nei, det er det mange som er bedre på enn meg. Jeg må være på gulvet. Jeg tenker at vi i klinikken er på gulvet. Og det er der jeg trives, avslutter Hanne Lossius.

Publisert: 24. april 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0197

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. juli 2026.